

HUOM! Tämä on alkuperäisen artikkelin rinnakkaistallenne.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Nikula, A., Armanto, A., Elonsalo, U., Kaunisto, A., & Thomander, H. (2022)
Terveystenhoitaja on rokotusosaamisen huipputaitaja.
Terveystenhoitaja, 55(4), 32-34.

PLEASE NOTE: This is a self-archived version of the original article.

Please cite the original version:

Nikula, A., Armanto, A., Elonsalo, U., Kaunisto, A., & Thomander, H. (2022)
Terveystenhoitaja on rokotusosaamisen huipputaitaja.
Terveystenhoitaja, 55(4), 32-34.

ANNE NIKULA

TtT, th, tuntiopettaja, Valtakunnallisen Rokotusosaamisen koulutuskokonaisuuden verkoston ja työryhmän pj. 2013–2021 Metropolia Ammattikorkeakoulu

ANNUKKA ARMANTO

TtM, th, koulutuspäällikkö Diakonia-ammattikorkeakoulu

ULPU ELONSALO

Yliääkärei
Terveiden ja hyvinvoinnin laitos

ANNI KAUNISTO

Terveidenhoitaja
Terveiden ja hyvinvoinnin laitos

HELI THOMANDER

FM, lehtori
Metropolia Ammattikorkeakoulu

Terveidenhoitaja on rokotusosaamisen huipputaitaja

Suomessa on kattava rokotusohjelma, jonka avulla suojellaan yksilöitä ja väestöä useilta eri tartuntataudeilta. Rokotuksia tarvitaan myös työolosuhteiden ja matkailun vuoksi. On tärkeää, että rokottamisen perusasiat ovat rokottajilla kattavasti hallussa.

Terveidenhoitajat rokottavat kaikenikäisiä ihmisiä. On tärkeää, että rokottaja hallitsee rokottamisen ja siihen liittyvän ohjauksen. Tällöin rokottettava tai hänen läheisensä voivat luottaa rokottajan osaamiseen. Nykyajan tietotulva erilaisista somekanavista voi aiheuttaa hämmennystä. On hyvä tuntea tavanomaisempia asioita, jotka voivat olla asiakkaiden hämmennyksen ja epäroinnin taustalla. Tällaisissa tilanteissa voidaan käyttää motivoivaa keskustelua.

Valtakunnallinen rokotusosaamisen koulutuskokonaisuus soveltuu myös täydennyskoulutukseen.

Rokotuspelko liittyy useimmiten neulaan tai neulanpistoon, mutta joitakin voi pelottaa myös mahdolliset haittavaikutukset. Asiakkaan pelkoa ei saa vähätellä. Joskus pelolle ei löydy selvää syytä. Pelkoa voi lievittää varaamalla riittävästi aikaa keskusteluun, pyörtymisherkän henkilön rokottamiseen mukaan ja ohjaamalla katseen siirtämiseen pois

rokotustoimenpiteestä. Lasten rokottamisessa voidaan käyttää apuna lapsen omaa pehmolelua.

Rokotustilanteen tulee olla kaikenikäisille asiakkaille turvallinen ja luottamustaherättävä. Terveidenhoitajan on tärkeää kuunnella asiakkaiden mahdollisia huolia ja vastata kysymyksiin. Jos asiakas haluaa vielä harkita rokotuksen ottamista keskustelun jälkeen, tätä päätöstä kunnioitetaan.

Asetuksilla määrätään, kuka saa rokottaa

Sosiaali- ja terveysministeriön rokotusasetus 149/2017 (jäljempänä STM:n rokotusasetus) määrää, että rokotuksen pistoksena saa antaa lääkäri ja asianmukaisen rokotuskoulutuksen saanut terveydenhoitaja, sairaanhoitaja tai kättilö. Myös terveydenhoitaja-, sairaanhoitaja- tai kättilöopiskelija sekä lääketieteen opiskelija voi tietyin edellytyksin antaa rokotteita.

Tämän lisäksi koronarokotteita saavat tietyin edellytyksin antaa hammaslääkärit ja hammaslääketieteen

opiskelijat. Joulukuussa 2021 valtioneuvoston asetusmuutoksella määrättiin, että koronarokotteen saa antaa myös riittävän lääkehoidon osaamisen ja asianmukaisen koulutuksen saanut laboratoriohoitaja, lähihoitaja ja perushoitaja erityisen rokotuskoulutuksen saaneen terveydenhuollon ammattihenkilöiden välittömän johdon ja valvonnan alaisena. Tällä haluttiin turvata rokottajien riittävyys. Asetus koskee ainoastaan koronarokotteita ja on artikkelin kirjoitusajankohdan tiedon perusteella voimassa vuoden 2022 loppuun.

Terveidenhoitajakoulutus takaa rokottajalle laaja-alaisen rokotusosaamisen. Vuonna 2021 päivitettyjen terveydenhoitajien ammatillisten osaamisvaatimusten mukaan valmistuvan terveydenhoitajan tulee osata toteuttaa kansallista rokotusohjelmaa ja hallita rokottamisen prosessi. Hänen pitää hallita myös kansallisella rokotusohjelmalla torjuttavien tarttuvien tautien ja kotimaassa esiintyvien muiden tarttuvien tautien ehkäisy ja hoito sekä osata ohjata niihin liittyvissä ky-

symyksissä. Lisäksi valmistuvalta terveydenhoitajalta edellytetään, että hän osaa matkailijan terveysneuvontaa ja hallitsee matkailijan rokottamisen.

Teoreettisen opiskelun lisäksi rokottamiseen liittyviä kädentaitoja sekä rokotuksiin liittyvää päätöksentekoa ja rokotusohjasta harjoitellaan opintojen aikana monissa eri toimintaympäristöissä eri ikäisten asiakkaiden parissa. Rokotusosaamisen laaja-alainen oppiminen on yksi keskeinen sisältö terveydenhoitajatutkinnoissa.

Valtakunnallinen rokotusosaamisen koulutuskokonaisuus – laadukkaan rokotustoiminnan kulmakivi

Valtakunnallinen rokotusosaamisen koulutuskokonaisuus on ollut käytössä lähes kaikissa ammattikorke-

On tärkeää, että rokottaja hallitsee rokottamisen ja siihen liittyvän ohjauksen.

kouluissa, joissa voi opiskella terveydenhoitajaksi, sairaanhoitajaksi ja kättilöksi. Verkko-opinnot on voinut suorittaa suomeksi vuodesta 2015 ja ruotsiksi vuodesta 2018 alkaen. Koulutuskokonaisuus on tarjolla myös täydennyskoulutuksena molemmilla kielillä. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Metropolia Ammattikorkeakoulu, Turun ammattikorkeakoulu, Yrkeshögskolan Arcada,

Yrkeshögskolan Novia ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) päivittävät koulutuskokonaisuutta säännöllisesti.

Vuosien 2014–2022 aikana opintoja on suoritettu hyväksytysti noin 23 000 kertaa.

Lukuvuonna 2021–2022 rokotusosaamisen perusteet -opintojakson suoritti yli 3000 opiskelijaa ja rokotusosaamisen syventäminen -opintojakson lähes 800 opiskelijaa suomen- ja ruotsinkielisessä koulutuksessa yhteensä. Valtakunnallinen rokotusosaamisen perusteet (2 op) on tarkoitettu kaikille rokottajille ja syventäminen (1 op) erityisesti terveydenhoitajille. Valtaosa terveydenhoitajaopiskelijoista suorittaa molemmat opintojaksot.

THL ja koulutuskokonaisuutta päivittävät ammattikorkeakoulut toteuttivat koulutuskokonaisuuden Perusteet-opintojaksosta kyselytutkimuksen. Tutkimus toteutettiin kahdessa osassa vuonna 2021, ja kaikkiaan siihen vastasi 260 opiskelijaa. Kyselytutkimuksessa selvitettiin muun muassa mielipiteitä koulutuskokonaisuuden sisällöstä ja sen hyödyllisyydestä. Valtaosa kyselyyn vastanneista opiskelijoista koki, että rokotusosaaminen vahvistui opintojakson suorittamisen

myötä ja että opintojakson jälkeen heillä oli paremmat valmiudet harjoittelujaksoa tai työelämää varten. Opettajilta ja työelämän edustajilta on myös saatu samansuuntaista palautetta.

Työelämä edellyttää monipuolista rokotusosaamista

Työnantajalla on velvollisuus varmistua jo työelämässä olevien rokotettajien riittävästä rokotusosaamisesta ja -pätevyydestä ja tarjota mahdollisuutta täydennyskoulutukseen. Koronarokotusten vuoksi laaja-alainen terveydenhuollon ammattilaisten rokotusosaamisen tarve on korostunut entisestään.

Valtakunnallinen rokotusosaamisen koulutuskokonaisuus soveltuu myös täydennyskoulutukseen. Perusteiden suorittaminen hyväksytysti toimii ensisijaisena teoreettisen osaamisen näyttönä siitä ammatillisesta osaamisesta, jota STM:n rokotusasetus rokottajalta edellyttää.

Rokotusosaamisen syventäminen -opintojakso tarjoaa lisäosaamista rokotusten etiikasta, rokotusturvallisuudesta, rokotteiden vaikuttavuudesta ja eri ryhmien rokottamisesta. Opintojaksossa keskitytään myös ohjaustaitoihin. Siinä käsitellään lisäksi matkailijoiden rokotuksia ja rokotuksiin epäröivästi suhtautuvien kohtaamista.

Huippuosaaminen vaatii laaja-alaisia taitoja

Terveydenhoitajan työ edellyttää laaja-alaista ja ajan tasalla olevaa rokotusosaamista. Valtakunnallinen rokotusosaamisen koulutuskokonaisuus antaa hyvät valmiudet rokottamiseen. Opinnot painottuvat teoreettisen tiedon vahvistamiseen, mutta ne antavat valmiuksia myös käytännön työhön, kuten rokotustekniikkaan ja aseptiikkaan. Eri-ikäisten rokottamista harjoitellaan opintojen aikana oikeiden asiakkaiden kanssa useissa eri toimintaympäristöissä ammattitaitoisen ohjaajan valvonnassa.

Terveydenhoitajan tutkinto takaa laaja-alaisen rokotusosaamisen, joka syvenee työelämässä. Rokotusosaamista on kuitenkin tärkeä päivittää säännöllisesti ja työnantajan tulee mahdollistaa työntekijöille riittävä täydennyskoulutus. ■

➤ *Lähdeluettelon voi pyytää toimituksesta.*